

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ВІДКРИТОГО МІЖНАРОДНОГО УНІВЕРСИТЕТУ РОЗВИТКУ
ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ

**Тези доповідей
VII Всеукраїнської науково-практичної конференції
(27 квітня 2012 року)**

Редакційна колегія: Чайковський М.Є., кандидат педагогічних наук, доцент; Галімов А.В., доктор педагогічних наук, професор; Томчук М.І., доктор психологічних наук, професор; Сметанський М.І., доктор педагогічних наук, професор; Березинець В.В., кандидат філософських наук; Будник С.М., кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник; Матвійчук Т.В., кандидат психологічних наук.

Соціально-педагогічна робота в закладах освіти інклюзивної орієнтації :
Тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції. –
Хмельницький: Хмельницький інститут соціальних технологій Університету
«Україна», 2012. – 338 с.

Збірник тез підготовлено за доповідями учасників науково-практичної конференції **«Соціально-педагогічна робота в закладах освіти інклюзивної орієнтації»** (27 квітня 2012 року).

У матеріалах збірника висвітлено проблеми та перспективні напрями щодо впровадження принципів інклюзивної освіти; вдосконалення змісту і форм соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю з особливими потребами в інтегрованому освітньому середовищі.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ І. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю з особливими потребами в закладах освіти інклюзивної орієнтації

Богінська Ю.В.	Забезпечення умов здобуття освіти студентами-інвалідами в процесі інклюзії в освітнє середовище ВНЗ 15
Болкун Т.А.	Підходи та методи психокорекції і профілактики процесу дезадаптації студентів з обмеженими можливостями 18
Воронецький С.І.	Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю з особливими потребами в реабілітаційних закладах управління праці, соціального захисту населення і охорони здоров'я Хмельницької міської ради 22
Драч С.В.	Розвиток творчого потенціалу молоді з особливими освітніми потребами 25
Дубініна К.А.	Повага і самоповага як рівновеликі чинники результативного навчального процесу в закладах інклюзивної орієнтації 29
Ємельянова Т.В.	Соціально-педагогічна робота з молоддю з особливими потребами 31
Журба І.Є.	Засади організації навчання та виховання учнів і студентів з особливими освітніми потребами 36

Кравець Н.П.	Оволодіння читацькою діяльністю – одна з умов успішного навчання в інклюзивному класі 40
Матвійчук В.М.	Особливості складання індивідуальної програми фізичної реабілітації студентів з особливими потребами в умовах навчальної діяльності 44
Мелехова А.Г.	Поняття «соціальна реабілітація» у роботі соціального педагога з дітьми з особливими потребами 46
Неклюєнко О.В.	Основні методологічні підходи до проблеми освіти інвалідів як соціальної групи 49
Панченко Т.Л.	Вплив емоційної сфери на успішність самостійної роботи студентів з обмеженими фізичними можливостями 53
Перфільєва М.В.	Інклюзивна освіта – крок на зустріч рівноправності 56
Попелюшко Р.П.	Взаємодія школи і родини у вихованні дітей молодшого шкільного віку з особливими потребами 60
Попеско Е.Б.	Актуальные аспекты социально-педагогической работы с учащимися с особыми образовательными потребностями в санаторных школах-интернатах 63
Цимбалюк О.М.	Особливості комунікативної діяльності вчителя у системі гуманістично-орієнтованої інклюзивної освіти 66

ВПЛИВ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ НА УСПІШНІСТЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Панченко Т.Л.

кандидат психологічних наук,
начальник науково-методичного відділу Білоцерківського інституту
економіки і управління Університету «Україна»

В останні роки низка робіт була присвячена дослідженням неоднозначності впливу з боку емоційно-вольової сфери на доцільність поведінки та продуктивність пізнавальної діяльності студентів. На думку вчених [1; 2], емоційна складова навчальної діяльності є значущим елементом, який суттєво впливає на її результати. Емоції зумовлюють динамічні характеристики психічних пізнавальних процесів, спонукають до здійснення відповідних дій.

Студенти з обмеженими можливостями здоров'я через особливості їхнього фізичного та психічного розвитку характеризуються певними порушеннями в емоційно-вольовій сфері, підвищеною напруженістю, емоційною неврівноваженістю, невротизацією, тривожністю, невпевненістю у собі, зниженим рівнем домагань. Високий рівень особистої тривожності може стати для студента, який має стійкі порушення здоров'я, серйозною перешкодою до успішної самостійної роботи у процесі навчання.

Численні дослідження вказують на те, що виникнення напруженості у навчальній діяльності зумовлюється надмірною суб'єктивною складністю завдань, високою відповідальністю за результат діяльності, впливом різного роду перешкод, а також дефіцитом інформації або часу [3; 4]. Разом з тим, слід зазначити, що розв'язання складних розумових задач неможливе без певного емоційного напруження, яке є необхідною умовою продуктивної інтелектуальної діяльності, оскільки емоційна оцінка завжди передуює свідомій.

Досліджувані нами студенти, які мають інвалідність, слабо вміють керувати своїми емоційними станами, частіше

використовують механізми пригнічення, приховування негативних емоцій, не дозволяють собі їх переживати, проте, інколи може бути й інша реакція – бурхлива розрядка емоцій. Емоційна сфера студентів з обмеженими фізичними можливостями характеризується низьким рівнем розвитку, емоції часто мають стихійний, некерований характер, що значною мірою впливає на ефективність і результативність навчальної діяльності студентів з інвалідністю, суттєво знижуючи якість виконання ними відповідних завдань.

Застосування у нашому дослідженні методики самооцінки психічних станів особистості (за Г. Айзенком) дозволило встановити, що студенти з обмеженими фізичними можливостями, процес адаптації яких до навчання у вищому навчальному закладі супроводжується низкою специфічних труднощів та загальним емоційним дискомфортом, більшою мірою, ніж здорові студенти, схильні до фрустраційних станів (відповідно 14,06 бала проти 9,68 бала; $t=6,229$ при $p<0,05$) (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння середніх значень самооцінки психічних станів студентів (за Г. Айзенком), у балах

Психічний стан	Студенти		Т	р
	З обмеженими фізичними можливостями	Здорові		
Тривожність	13,03±2,72	10,15±2,69	4,392	$p<0,05$
Фрустрація	14,06±2,83	9,68±2,97	6,229	$p<0,05$
Агресивність	10,85±3,44	9,65±1,61	1,851	0,69
Ригідність	13,06±3,08	10,06±2,80	4,203	$p<0,05$

Поведінковими проявами стану фрустрації значної частини студентів з обмеженими фізичними можливостями є: нестриманість в оцінці причин невдалого виконання завдань, підвищений ступінь агресивності, відсутність стійкого інтересу

до самотійної роботи, роздратованість тощо. Причому роздратованість може виявлятися у ставленні до самого себе, до свого безсилля, безпорадності в ситуації, яка склалася, невпевненості в собі й в оточуючих.

Підвищений рівень фрустрації у студентів з обмеженими фізичними можливостями (14,06 бала проти 9,68 бала у здорових студентів) викликає суттєву дезорганізацію їхньої психічної діяльності. Спостереження за поведінкою таких студентів у процесі виконання самотійної роботи показали, що це виявляється у різкому зростанні рівня їхньої активації, емоційному збудженні.

У результаті дослідження виявлено кореляційні зв'язки між показниками локусу контролю, тривожності, емоційного напруження студентів з вадами здоров'я та успішністю їхнього навчання (табл. 2).

Таблиця 2

Значення коефіцієнтів кореляції показників локусу контролю, тривожності, емоційного напруження студентів з обмеженими фізичними можливостями та успішності навчання

№ з/п	Показники	1	2	3	4
1	Локус контролю (загальний)		-0,356*	-0,399*	0,367*
2	Тривожність	-0,356*		0,425*	-0,332
3	Емоційне напруження	-0,399*	0,425*		-0,069
4	Успішність навчання	0,367*	-0,332	-0,069	

Примітки: * – значуща кореляція при статистичній значущості $p \leq 0,05$.

Отримані результати свідчать про те, що студенти з обмеженими фізичними можливостями мають нижчий рівень емоційно-вольової готовності до самотійної навчальної діяльності, порівняно зі здоровими студентами, це суттєво знижує якість виконання більшістю з них відповідних завдань для самотійної роботи, загальний рівень успішності навчання.

Література:

1. Рева О.М. Формування емоційної стійкості у ранньому юнацькому віці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Олена Миколаївна Рева ; Ін-т психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К., 2005. – 21 с.
2. Сары-Гузель В.Р. Оптимизация эмоциональной устойчивости личности студента через учебную деятельность : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Валерий Русланович Сары-Гузель ; Гуманит. ин-т. – М., 2002. – 169 с.
3. Васильев И.А. Роль интеллектуальных эмоций в регуляции мыслительной деятельности / И.А. Васильев // Психологический журнал. – 1998. – Т. 19. – № 4. – С. 49-60.
4. Чебыкин А.Я. Об эмоциях, детерминирующих познавательную активность / А.Я. Чебыкин // Психологический журнал. – 1989. – Т. 10. – № 4. – С. 135-141.

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА – КРОК НА ЗУСТРІЧ РІВНОПРАВНОСТІ

Перфільєва М.В.

викладач кафедри соціальної педагогіки та історії педагогіки
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Інклюзію в освіті можна розглядати як один із багатьох аспектів інклюзії в суспільстві загалом. Інклюзія означає розкриття кожної особистості за допомогою освітньої програми, яка достатньо складна, але відповідає її здібностям. Інклюзія враховує потреби, а також спеціальні умови та підтримку, необхідні учню та педагогам для досягнення успіху [1, с. 6].

Необхідність інклюзивного навчання зумовлена міжнародними документами. Так, у Конвенції ООН про права дитини (1989 р.) основоположним є принцип розвитку кожної дитини, що передбачає відсутність дискримінації [2].